

La Veu de Tortosa

SETMANARI REGIONALISTE

«VERGONYA ETERNA A AQUELLS QUE DESPRECIA T SON IDIOMA ALABAN LO DELS ALTRES». — Dante.

LOS DIPUTATS CATALANISTES AL CONGRÉS

NOSTRA OPINIÓ

Quatre mesos han transcorregut entre la obertura y tancament de les Corts. Quatre mesos de xarrameca inútil, de discursos buyts y escarceos sense altre resultat practich que les quatre paraules d' alabans mútues prodigades als diputats mes xerrayres d' aquest pahis desventurat. ¿Y després de tot aixó, que n' ha tret Espanya de profit? Res absolutament.

Qualsevol creia que les portes dels presiris s' haurien obert pera rebre als autors de les criminals malifetes entre les que 'ns han fet perdre sanch, milions, imperi col·lonial y honra; qualsevol estava convenut que després de les *denuncies parlamentaries*, anirien á la barra pera esser jutjats per la lley los malmetedors de fondos venent barcos per quatre que 'n valien mil y comprant terrenos pera 'l tercer dipósit del Lozoya pagantse mil als que 'n demanaven quatre.

Devant d' aqueixa gent confabulada ab la mentida, els diputats catalanistes ab paraula eloquent per la senzillesa de la forma, ab verdaers arguments, sense volta de fulla, han dit al pahis la veritat y manifestat la bondat de les doctrines regionalistes, germe de grandesa d' avens y benestar moral y material qu' anirien al darrera de l' autonomia política y administrativa, no tantsols en tota Catalunya, si que també en les demés regions que formen l' empobrit Estat espanyol; grandeses somniades per tot home honrat que vol lo bé de sa patria fentla gran y poderosa; grandeses y avensos que sols se poden conseguir sofofant y tallant los brios d' aqueix centralisme corromput y corruptor qu' enforza la pobre Espanya.

Aquells galls que tan bé canten en son gallinar; aquells pallassos que tant pit demostraven pera ofegar la veu dels diputats catalanistes, devant de la rahó y de la superioritat en criteri y moral del enemich, no han fet mes qu' acurrucarse y arremolinarse com la llocada en los moments d' una tempesta furienta. Ningú d' ells s' atreví á respotejar..... però esglayats com estaven ¿qu' havien

de dir? Per' acabar la ridícula situació de tants *estadistes eminentes* s' aixecá lo mateix President del Consell, lo mateix Sagasta..... ¡Deu meu! Quantes incongruencies, quant de lloch comú, quants recursos progressistes d' Himno de Riego y morrió de miliciano y quantes *racons de forn*, per no dirne altra cosa.

¡Pobre vellet! Conque Catalunya vol esser l' *Hereu d' Espanya*? Malehida la gracia que li farien en enjegarli una herencia tan..... sana.

Conturbat y mitj perdut (aixó ho confessen los mateixos patrioters de la conlloga) lo Sr. Sagasta volia dir quelcom qu' entussiasmés, però la cosa no estava gens madura y tot embolicantse, lo President, emprengué nous *derroteros* y deixant en pau á la *pubilla* d' Espanya se cregué trobar ressó dihent als Srs. Robert y Russinyol que les aspiracions dels catalans estaven circunscrites, solzament, als barcelonins.

Mes talent va tenir lo Sr. Romero Robledo. Aquet si que va fer una *frasse*, que si no *escau s' enmotlla y sino s' enmotlla escau*.

Aixó dels *Embaixadors de Catalunya* ne té molta de *chispa*; tanta, que si aquesta paraula no fos inventada pel Antequerano l' aprofitaria tot sovint, y essentho y tot qui sab, Març de Deu, si ens agradará la *palabreja*.

Y tornant á en Sagasta confessém que sino *chucheja* li falta poch; perque, francament, aixó de que les aspiracions del catalanisme están circunscrites á Barcelona es tan ignocent com una criatura de mama.

Estiga aleco 'l Sr. Sagasta y sentirá com per tot arreu retruny la mateixa aspiració. Consulti 'l clamoreig de tota Catalunya y tindrà motius de convence's qu' aquet sentiment nobilíssim lo mateix batega á Barcelona qu' al últim poble de nostra antiga nació; desde 'ls pirineus á les platjes de Tortosa, desde Mallorca als últims confins de Lleyda. Escolti aixó á cau d' orella y veurá com tots li dirém lo que 'ls diputats catalanistes han exposat en ple Congrés y en los mitins celebrats á Catalunya.

No es *El Imparcial* qui deu inspirarli aquesta qüestió. Recordi ara mes que may aquella famosa máxima de Tito Li-

vio que tant bé encaixa en la ocasió present:

Invidi virtutem et bonum alienum oderunt.

Creguí D. Práxedes, si la enveja 's tornés ronya la major part dels *chicos de la premsa* se passarien tot lo sant dia gratant.

Y mentrestant ells se rasquen, nosaltres fém la feyna.

Francesch Mestra y Noé.

Tortosa, Juliol de 1901.

Discurs del Dr. Robert

Senyors Diputats. He de suplicarvos ahans que res que us feu càrrech de la dificultat física en que 'm trobo com á conseqüencia d' una afofia que 'm priva casi per complert l' ús de la paraula, rahó per la qual jo hauria declinat l' honor d' aixecarme aquesta tarde á n' aquet lloch, á no ser per dos motius á quin més poderosos, primer perque crech que vinch aquí com venen els meus companys en compliment d' un dever patriotich, y segon perque hi ha certs motius d' ordre moral que també m' obligan á aixecarme á pesar, de la dificultat física en que 'm trobo pera parlar, com esteu observant.

Nosaltres hem sigut objecte d' una serie de censuras, de criticas y fins d' insinuacions dintre y fora d' aquí y en tots els ordres.

Aixó ha creat pera nosaltres una situació veritablement difícil y per lo mateix jo tenia un gran punt en venir aquí pera definir ab tota l' exactitut que pugui quina es la nostra actitud á n' aquesta Cambra, que es lo que representém y lo que desitjém, sense nebulositats ni mitjas tintas, sino d' una manera clara y categórica, com correspon á una persona sincera y que llealment té á n' els llabis lo que porta al cor.

Per lo demés, tots vosaltres sou homes de mon y com á tals hem d' esperar que sereu tolerants. De manera que si lo que aneu á sentir pugués mortificar els vostres sentiments, puch dirvos que 'ls meus amichs y jo podém estar en un error, en un error tan gros com vulgueu, però si acás, estém equivocats de bona fe y ja sabeu que 'l home no es infalible.

Per consegüent, jutgeu y interpreteu las meas paraulas per lo que vos acaba d' indicar.

Jo vos pregunto: ¿hi há realment un

problema regionalista y un problema que podém anomenar catalanista puig que aquesta paraula no significa més que 'l Regionalisme á Catalunya? Jo crech que si.

Estich fermament convenut de que existeix aquet problema; més vos diré: jo estich fermament convenut de que convé estudiarlo y de que convé resoldrel, y resoldrel com més aviat millor, si hem d' impedir el desenrotll de successos lamentables, que fatalment caminan sobre Espanya,

Sols els que per preocupació—no sé el motiu, no trobo la paraula exacta pera calificar aquellas personas que creuen que las regiones no existeixen, que creuen que hi há á la Peninsula una homogeneitat de tal naturalesa, que no s'observan desigualtats de cap género, que aquí no hi há diferencias de cap classe, ni en l'ordre topogràfic ni en l'ordre étnich, ni en l'ordre del idioma, ni en l'ordre de las aficions majors ó menors al treball ó en la cultura ó en l'art ó en la ciencia—sols els que creuen que l'Estat espanyol es una superficie plana, sens desigualtat de cap mena y ab un complet uniformisme, son els que poden pensar que no existeix el problema regionalista, lo qual es completament il·lògich para'ls que, com nosaltres, estudian la naturalesa de las cosas y no persegüim un *ente* ideal ni ens entreguem en brassos de l'abstracció, sino que pensém en aquesta qüestió ab un criteri positivista, com quan se tracta de la Medecina.

Per nosaltres, las regions existeixen. Es més: ¡ay de nosaltres si las regions no existissin!

Si haguéssim de considerar el concepte anti-regionalista, hauriam de dir del mateix modo que no hi há cap nació en que tot sigui igual, que no hi há més qu'una mena de societat universal, un cosmopolitisme homogeni, y está clar qu'aixó tan sols entregantse al idealisme es posible pensarho.

Peró quan descendim á la realitat practica de la vida, hem d'admetre que hi há varietats en la naturalesa y que hi há nacions y regions, y diferencias entre unas y altras.

Per consegüent jo entench, senyors diputats, qu' existeix aquet problema, y que's tracta d'una cosa real y positiva.

Ni la ocasió es á propósit, ni el lloch tampoch es el més adequat pera que jo entri en una discusió, millor dit, en una disquisició de caràcter científich, étnich y sociològich, pera demostrar que realment á Espanya existeixen regions.

No os vull ofende. Crech que tots

las aceptan d'altra manera. Jo m'alegraria d'entrar en una discussió respecte del particular, perquè es assumpto que coneix tant de pe a pa, com vulgarment se diu, y tots estem també penetrats de la seva manera de ser, que aquí y fora d'aquí y per tot arreu m'atreveixo a sostenir una polèmica respecte d'aquesta eterogeneitat de las diferents regions d'Espanya y no us alarmeu per lo que us dich, perquè semblaria als ulls d'alguns que pot pensar que aquesta tendència al particularisme, qu'aquesta tendència a admetre a Espanya l'existència de regions, hagués de semblar també una tendència fatal y amenassadora contra l'unitat del Estat espanyol.

Si la paraula us molesta, diré contra l'unitat d'Espanya.

Jo us dich, donchs, pel contrari: la forsa del Estat espanyol, la forsa de la integritat y l'unitat d'Espanya, precisament consisteix en el vigor, en l'energia, que's podrien concedir a totes las regions.

Jo penso completament lo contrari; jo no tinc els vostres temors; per aixó deya que a mida que vagi avensant en el desenrotlló del assumpto vos convencereu de que no heu d'espantarvos.

Las paraulas que acabo de pronunciar, senyors Diputats, m'excusan de que fassi aquí ciertas manifestacions, que jo dongués certas excusas referent a una cosa que ni a mi ni als meus amichs pot imputarsens ab justicia.

Me refereixo al tant bescantat separatisme y al tant bescantat anexionisme.

Nosaltres no som separatistas ni homem sigut may, y molt menos hem sigut anexionistas.

Si haguéssim d'arribar—y tant de bó no vingui cap motiu pera que generacions futuras tal vegada hi arribin—si haguéssim d'arribar a n'aixó, jamay iriam per impuls propi al anexionisme, a la perdua de la nacionalitat; y dich que no he de fer la protesta de que ab l'idea científica, política y social qu'estich defensant *ipso facto* acceptém l'idea de separació.

Nosaltres volem l'unitat però aquesta unitat compatible ab la varietat.

La nostra tesis, el nostre punt de vista; l'objecte principal que'ns ha portat aquí, es un altre; no es la qüestió del separatisme, que no existeix, ni la del anexionisme, qu'encara existeix menos, sino posar davant per davant dos sistemas de govern del Estat.

Nosaltres creyém que'l Govern polítich d'un Estat ha d'atempersar-se, ha d'ajustarse a la seva organització social. Aquet es el nostre tema.

Se tracta per lo tant de si s'ajusta millor a l'organització social d'Espanya el régim centralista ó el sistema regionalista. Jo no dubto que'l sistema centralista pot ser llógich, pot tenir la seva rahó de ser... ¿Qui ho dupta?, no ja com abstracció, sino fins atenant a la realitat.

Aixis ho hem vist nosaltres establert en alguns Estats, particularment a Fransa, que porta un sigle enter de completa centralització, de la que 'ls francesos comensan a protestar y ja son regionalistas a la Bretanya y a Provensa.

De manera que 's veu aquí cert esperit observador que comensa a comprendre que 'l centralisme francès qu'ha produit bons fruyts a n'aquella nació, es, n' obstant, una de las causas del período de decadencia que s'está desenrotllant a la República vehina.

Per suposar que tant debó passésim nosaltres per una decadencia com la de Fransa. Ja n'estaria content.

Peró no hi ha dupte que comensan a presentarse certas manifestacions externes que demostran que Fransa ha entrat en el período de la decadencia, representada per la natalitat en la que 's veu que Fransa queda molt enrera de

las naciones que 50 anys abans quedavan per sota d'ella respecte a la densitat de població.

Ja se qu' aixó 's relaciona ab un problema economic d'ordre moral y d'ordre religiós.

De totes maneres, el fet brutal es que una nació quin elogi may s'acabaria en el concepte del seu valor científich, industrial y artístich, aquesta nació está corrent per una pendent per la que corren ab més velocitat las altras grans familias llatinas.

Donchs be deya que 'l sistema centralista no es un absurdo; es una creació humana; fins pot ser en certs moments llógich, però solzament en aquells paissos ahont se debuixa y se trasparen una homogeneitat en els factors que s'integran.

Peró apliqueu aquesta idea centralista a paissos eterogenis y ja vereu com allí ni s'hi queda.

Son cosas completament diferentas. Pot averhi unitat, però aquesta res té que veure ab el centralisme del Estat perquè 'l centralisme del Estat no es més que un régim y un régim absolutista.

Se reuneixen uns quants ministres ó una Cambra cambiable, organizada de un modo ó altre, sent ó no sent la representació del país y qualsevol Cambra y qualsevol ministeri modifica las lleys y ho cambia tot.

Aixó es un absolutisme qu' abans estava representat per un rey y ara per una Cambra; mes nosaltres en lo que vá de sigle, hem sigut observadors atents de Fransa, hem anat sempre a remolch seu; sense distingir en que si hi ha cosas francesas que son útils, n'hi há d'altras que no ho son.

S'ha comés l'erro de vulguernos fer semblar sempre y de seguir pas a pas las corrents de Fransa.

Fransa fou teatre d'una gran revolució en que 's declararen els drets del home que han sigut acceptats per tot hom y que jo també 'ls accepto.

Res millor a la llibertat humana en tots els seus ordres, que 'l triple mot que venia a sintetisar el moviment de la revolució: igualtat, llibertat y fraternitat.

Acceptada está l'igualtat que es una hermosa paraula, però no representan la qualitat de la cosa.

Aquesta igualtat, es precisament la que 's vol oposar al sistema regionalista que 's funda en la variabilitat que nosaltres hauriam recullit de Fransa.

Peró aquesta igualtat no s'oposa a l'organització regional, que nosaltres volém, perquè las naciones sobre quin modernisme no podém dubtar, quin grau de avens es hen patent, no son centralistas com ho es Fransa y com ho es encara Espanya.

Jo, per cert, vaig llegir ab certa sorpresa las afirmacions que va fer aquí una distinguidissima persona que s'asseu en aquets banch, a qui jo respecto y venero pel seu talent y més que tot per son modo hermós d'enraonar.

Jo, ho dich en veritat, vaig llegir ab veritable estranyesa (es una suposició, no sé, si es cert) que en diferents Estats, que a Alemanya, verbi gra gracia, que als Estats-Units hi havia aqueix régim centralista. Aixó, a mon entendre, es confondre 'l centralisme. A Alemanya, gracias a aquell cervell que jo considero el més poderós del sigle, Bismarck, gracias a aquell cervell, s'ha constituït una veritable unitat germánica pero qu'el que veure l'unitat germánica ab el centralisme alemany?

Seguint els passos de las manifestacions de tot ordre, s'hi veu ben clara una vida regional y fins si 's vol nacional ben evident.

Lo mateix succeeix a Austria-Hongria; lo mateix succeeix a Suecia y Noruega y fins en els mateixos Estats-Units que, per la manera com se constituïren, autorisarian un régim centra-

lista, y malgrat aixó, en aquella gran república nort-americana hi há unitat, pero no hi há aqueixa uniformitat que vosaltres voleu.

Peró jo deixo de banda aqueixa qüestió que podem dir de critica social y filosófica, perquè desitjo ser breu com de costum y no vull molestarvos massa.

Deixant de banda, donchs, la critica filosófica, y fins si 's vol social, vaig a rahonar com a biólech, con a meige, seguint sempre un criteri positivista.

Donchs bé, senyors diputats, jo vos pregunto, en el supòsit de que 'l centralisme sigui un gran sistema, ¿quin resultat positiu ha donat al país? Cap de bó.

Aqueix en el resultat brutal, el resultat de l'observació experimental.

Portem cents anys d'imitar a Fransa y de centralisme y dieume si aqueix centralisme ha contribuït a vigorisar nostra nació ó si nostra nació ha arribat, per desgracia, al últim grau de decadiment.

Siguem franchs; deixemnos de recorts històrichs, deixemnos de quixotismes, toquem ab las mans la realitat y digueume si Espanya pot estarne gayre gojosa d'aqueix régim centralista.

Jo no haig de fer la dissecció d'Espanya, no vull ferla, sería massa dolorosa y crudel; n'hi haurá prou dient que 's tracta d'un país ahont no hi há una sola roda que marxi de la manera que te de marxar, y com marxa a las demés naciones, pera que quedi dit tot.

Peró ja que no ho faig jo, ho farà un altre per mi.

Encara ressonan en el meu timpan las frases que pronunciava l'altre dia ab la seva eloqüencia tant característica, el distingit home públich D. Francisco Silvela; aquellas frases que tant de bo pogués jo imitar, ab aquella precisió de llenguatge, ab aquella trasparencia de forma, que ningú com jo en veja, perquè precisament vinch d'un país ahont l'oratoria, sobre tot la castellana, realment no ilueix gayre, per la falta d'habit.

Jo recordo aquella part del discurs del senyor Silvela en que parlava del estat en que 's troba Espanya, dins d'una arcoba, tan delicada tan a punt de morir—deya S. S.—qu' un petit moviment calmava 'ls seus nirvis. (Denegacions en la minoria conservadora.)

Jo entenía qu' era Espanya... (Alguns diputats:—El Govern.)

Si m'ho permeten, vaig a acabar el símil. Peró deya 'l senyor Silvela, a propòsit dels remeys que 's devian emplear contra 'l seu estat malaltís, que 's feya tan temible, que las simples petjadas del qu' entrés en l'arcoba podria produir la mort.

Aquí 'm diuen que no es a l'Espanya a qui 's referia 'l senyor Silvela. Però, sigui com vulga, ¿quina fórmula pot aplicarse a aquet cas?

Per consegüent, si Espanya no ha pogut ab aquet sistema posarse al nivell de las demés naciones, jo entench qu' ha arribat la ocasió de canviar de sistema. Al menos jo, metge, ho faria aixis en una situació desesperada; y, encara que hagués cregut que la mort era próxima, lluny de tancar en la inanició al pacient, diria que lo qu'es precís es utilisar tots els recursos y elements de vida qu' encare quedavan sans pera veure si lograva la resurrecció.

¿Y Espanya, els te aquets elements de vida? Si; els té. ¿Ahont? ¿Com els té? A las regions.

No 'ls busqueu aquí. Aquí viviu en una atmósfera que no us permet veure ab claretat tot lo que passa a las regions.

Creyéume. Nosaltres, els que vivim en las regions, som els que coneixém millor las energias qu' existeixen laments en ellas y poden posarse en acció. Nosaltres ho sabém millor que vosaltres, perquè ho veyém y ho toqué.

Nosaltres compreném quinas son las regions en que la vida es més escassa.

¿Y per qué en unas regions hi ha més vida que en altras? Per la heterogeneitat a que 'm referia y pel sistema centralista que fá que 'ls membres següixin en inacció.

No havéu pensat fins ara en que 'ls membres se posin en activitat y 's moguin y s'agilin.

Aquí hi há un gran tronch ab una serie de branques que s'extenen fins al últim extrèm y portan aquí la vida de las regions, pero no logren desvetllar el moviment y las forzas intrínsecas de las mateixas, perquè es induptable que hi há regions que tenen molta vida.

Peró jo no diré qu'aquesta vida sigui privativa de Catalunya, pera que no 's cregui que parlo *pro domu mea*.

Espero que vosaltres fareu justicia a Catalunya, dient si viu ó no viu. No soch jo qui te de dirho; però si diré que hi há altras regions que viuen.

Jo admiro las maravellas de la regió vasca; jo admiro a Bilbao, ab la seva gran activitat mercantil, que considero superior a la de Catalunya. Ja veyeu que parlo ab tota sinceritat. A Catalunya hi há una gran forsa industrial, pero no hi há aquesta en la forsa mercantil y financiera qu' existeix a la regió de Bilbao, y aixis ho demostran aquets milers de milions, que a Catalunya están estancats en els Banchs.

Donchs, ¿cóm no es d'admirar aquesta vida regional de las provincias vascogadas y d'altras regions, com Andalusia, Extremadura y Valencia, la rica y hermosa Valencia?

Per lo tant, senyors diputats, si 'l poder central, per la manera com se troba agonitzant, que fins m'atreveixo a dir per sa proverbial pobresa (perque hem de confessar que l'Espanyol es pobre) no pot portar a totes las encontradas de la peninsula las fonts de riquesa que 's mereixen aquestas regions ¿per qué, senyors diputats, no 'ls haveu de permetre sas accions, sos moviments, sas funcions propias? ¿per qué els haveu de cohibir si aquet moviment no s'oposa de cap modo a l'unitat d'Espanya? y jo comprendh que en algunas d'ellas hi há una vida regional extraordinaria, no industrial, com la de Catalunya, però si agrícola, hermosa y fortament desenrotllada.

Y jo, que fent aquets estudis; veig també la diferencia d'uns individuos als altres, segons las distintas zonas ahont han viscut, donchs jo declaro que tal vegada l'punt ahont els cervells están més equilibrats, ahont hi há una ponderació de forsas més hermosa entre 'ls individus que constitueixen la nacionalitat espanyola, es a Castilla.

No us espanti 'l fomentar las energias de la periferia, puig quantas més energias periféricas major, més forsa tindrà Espanya.

Ara té la nostra patria menos forsas de las que devia tenir. No ho dupteu: ab aquesta mena d'absolutisme que esteu exercin, aumentaréu las contribucions, recarregaréu els pressupostos, viudrá aquí 'l diner, però a expensas de las energias qu' esteu matant, mentres que donaut aquesta forsa a la periferia, donant la autonomia que nosaltres prediquém y desitgém, ja veuréu com se despertarán las energias de totes las regions, absolutament de totes, que a totes me refereixo, y sempre ha sigut aquest el meu sistema.

A Barcelona, aquí y a tot arreu, sempre he sostingut lo mateix. Desafio a qui 'm pugui probar que jo hagi indicat una sola vegada que la autonomia hagi de concedirse solzament a Barcelona.

Sempre hem demanat una vida regional y lliure pera totes las porcions que integran la nació espanyola.

Peró ¿quina clase d'autonomia es la que Catalunya desitja? Aquest es el punt culminant, y jo vos parlaré d'ell com fins ara, ab tota sinceritat.

Se parla de una completa descentra-

lisació, d'una autonomia administrativa y política.

No crech en las vostras midas des centralisadoras. Fa trenta ó quaranta anys que las prometéu. Aquest any mateix las acabéu de prometre, y no convé ja parlar en futur, sino en present.

Ens dieu que nosaltres no concretem y puntualisem. Ja veureu si concreto y puntualiso. Puntualiséu vosaltres; digueu Catalunya, á Galicia á Aragó «abui teniu uns nous organismes, un moviment de descentralisació que vos permetrá viure y funcionar.»

Pero fins ara no haven fet mes que prometreho y no haveu portat el projecte de lley que ho realisi y assegurí; sempre parleu en temps futur y á nosaltres ja no 'ns convens qui parla aixís, sino que desitjam que l' verb se conjuí en temps present. Ademés, llógicament vosaltres que sou encara tan centralistas no podeu descentralisar perque no us convé. ¿Qué seria de vosaltres? Perdriau elements y energias, perque es natural que quanta mes des centralisació hi hagi, menos foras tindrá 'l centre. Pero jo desitjo veure la qüestió desde un punt de vista mes enlayrat, mes filosófic, y entench que la verdadera descentralisació ha de realisarse en virtut de la vida que 's dongui á las regions, de la vida administrativa y de la vida política.

La autonomia administrativa y la autonomia política (ho dich ben clar y ben alt) constitueixen la finalitat de Catalunya, com han de constituir la finalitat de totas al otras regions d' Espanya.

Mentres no tinguin aixó, viuran dintre del artifici, perque las provincias, senyor President del Consell, constitueixen un sistema artificial, que 's deriva del réjim centralista; pero no constitueixen un sistema y una divisió natural. Aixís com hi ha 49 provincias podria haverhi 200 ó 10.

No; nostra divisió es una divisió més llógica perque obeeix á las mateixas condicions de la nostra terra y á la dels individus que l' habitan. Per aixó jo entench que la descentralisació administrativa conduex á l'autonomia política. Una sola de las dos cosas deixaria la reforma incompleta.

Si voleu que viscan las regions donéuloshi l'autonomia total: l'autonomia administrativa y la autonomia política.

Y tot aixó es factible, ja que no ha d'alterar l'unitat d'Espanya, que vosaltres desitjeu y que jo desitjo tant com vosaltres, perque no crech jo que'l meu nacionalisme sigui superior al vostre. Aqueixa es la veritat. Aixís estém. La finalitat ja la sabeu.

Discrepem els regionalistas de Catalunya en els procediments; no hi há aquella serie de matisos que 'l meu amich, distingit, el senyor Paraiso, tot fent brometa, comparava ab els graus del exércit, con vulguent dir que en el regionalisme catalá hi havia una serie interminable de matisos.

No: n' hi han alguns com en tot lo humá: ¿voleu més matisos que 'ls que té una flor? Ja ho sabiam aixó, pero la diferencia capital es sols en el procediment. Alguns, que jo crech més idealistas que prácticis, desitjavan que s' arribés demá á l'autonomia política-administrativa, y ja están esperant asseguts á las cadiras de la Rambla que vinga un dia *La Gaceta de Madrid*, dient: «Yo el Rey ó Yo la Reina he concedido la autonomia política y administrativa de Cataluña.»

El senyor Ramos Calderón: Que esperin.

El señor Robert: Aixó mateix els hi dich jo: que esperin. Per aixó anem pel camí de l'evolució y per aixó som oportunistas per arribar á aquella finalitat.

Nosaltres desitjém arribar á aquella finalitat, pero d'una manera lenta y discreta, mitjans lo que s'entén per evolució y per aixó hem demanat el concert económic.

Tingueu en compte, senyors diputats, que demanar el concert económic ab el criteri que jo he explanat es un absurdo filosófic si voleu, perque jo entench que no pot haverhi autonomia administrativa sense l'autonomia política y económica es una falta de llógica, pero com els catalans som gent práctica y utilitaria, hem dit: «Mentres vingui alló que Deu sab que vindrá, tindrem medis de subsistencia, medis de viure», perque el poble de Barcelona, sino las provincias de Catalunya, vejin que ab el nou sistema tributari, ab el nou sistema d'organisació y de cobro dels tributs se descubreix millor la riquesa de lo que podeu descobriria vosaltres y pera que vosaltres mateixos aneu tocant els resultats d'aqueixas reformas tributarias.

Per aixó demaném el concert económic, per més que no sigui llógic demanarlo sense tenir abans l'autonomia política.

(Alguns diputats diuen paraulas que no s' entenen).

Me diuen aquets senyors que dongui mes detalls respecte el concert económic. El senyor Rusiñol podrá ferho després, concretant lu qüestió.

(El senyor Rusiñol demana la paraula).

Pero 'm sembla que no 'ns apartarem gayre de l'interpelació si arribessim al detall de precisar si ha d'esser tal ó qual personalitat la que administre els impostos ó si s' han de cobrar 20 ó 30 centims.

Aixó, parlant ab franquesa, es rebaijar l'importancia del assumpto. Per consegüent, nosaltres, si bé aspirem á aquella finalitat, desitjariem entretant que las Cambras, que las Corts espanyolas, donant una bona proba del seu valor cívic y fentse ben bé carrech de las veritats que jo, bé ó malament he exposat aquí, ens concedissin presisament aquet concert económic de que se tracta. Y no es que jo 'm limiti no més qu' á demanar aixó sols. Catalunya está necessitada en primer terme de duas cosas: de que se li respecti la seva llengua y de que se li respecti 'l seu Dret civil. Heus aquí la doble base que nosaltres reivindicuem en aquestos moments, l' idioma, perque es precisament la característica de tot poble, la característica de tota colectivitat que tinga personalitat. El dia que hagueu matat l' idioma d'una regió, allavors si que haureu mort la regió. Per aixó nosaltres desitjém que visqui 'l catalá, que visqui 'l gallego, que visqui l' euskar.

Anava á llegirvos un fragment referent á la llengua catalana, escrit pel senyor Menéndez y Pelayo, quina autoritat no recusaréu, pero no ho faig pera no fatigar més vostra atenció.

Nosaltres considerém capital la reivindicació del llenguatge, aplicada á certs actes de la vida, y á certs actes de la vida oficial, sobretot en els tribunals de Justicia. Fer el contrari, senyors, es un verdader horror. Contra aquesta reclamació nostra, vosaltres hi extremeu la denegació, com quan, verbigracia, prohibiu á un catalá que no sapiga escriure en castellá, que cursi en la seva llengua un telegrama. Aixó s' está fent á la vegada que, com es just, por cursarse lliurement qualsevol telegrama escrit en llengua francesa ó alemanya. D' aquet fet no puch menos de protestarne.

Y lo mateix dich del Dret civil. Cert es que 'l tenim propi, pero 'l tenim en canvi d'abondissarse. Y aixó es un perill greu, que aquet Dret civil es el que ha donat la característica á la familia catalana. Per aixó volém que aquet Dret civil nostre, ens siga respectat.

Y vaig á acabar. Convencéuse, senyors ministres, de que nosaltres representem una idea, que ja ha manifestat que es la regionalista; que nosaltres tenim una aspiració que es la autonomia política y administrativa; y que nosaltres al propi temps representém una forsa.

Donchs bé: jo, no á tall de d'amenassa, que no amenasso á ningú y discutixo aquí com discutiria en una Academia: jo li dich al Govern de S. M.: miri de procurar utilizar aquesta forsa, sense contrariarla ni anularla. Segons el sistema que vosaltres sigau, aquesta forsa, lluny de desferse, anirá creixent, no ho dupteu, que l' esperit catalá y 'l caràcter de la nostra gent, es més dócil á las bonas maneras que humil davant del despotisme.

No creyén may que ab situacions de forsa aconseguíu aniquilar aquesta idea que cada dia creix m' s. Recordo á n' aquet supòsit un fet ocorregut á Barcelona quan jo era molt noy. Atravessava la capital catalana un periodo horrible d'angoixa, sotmesa á un estat de forsa aplandadora, representada per un capitá general que ha mort, el general Zapatero. Se cambiá 'l capitá general y aná á Barcelona don Domingo Dulce, de bona memoria. Aquell home, sense fer cap, absolutament cap, alarde de forsa, passejantse pels carrers d' aquella ciutat sense acompanyarse d' un ajudant, dugué á Catalunya de la má, ab la trassa del seu tacte. Jo 'm complasch en manifestarho aixís.

Un altre exemple. Jo no conech personalment al general Delgado Zuleta, y no obstant jo dich que 'l senyor Delgado Zuleta, en las situacions ben criticas perque atravesa Catalunya, demostra una ductilitat de caràcter y un talent d' home de Govern verdaderament estimable.

Per consegüent, no extremeu la nota per lo mateix que allí hi há una forsa regionalista á Catalunya.

Y á propòsit de foras, com jo soch molt sincer, vos diré quatre paraulas pera acabar de definir la nostra. Son tan vigorosos, perque naixen de la mateixa naturalesa, son tan persistents els vincles de la sanch, que jo estimo la forsa del Regionalisme tanta, que crech que lots els catalans, pel sol fet de serho, com tots els andalusos per ser de Andalusia, senten batre dins del cor l' amor regional, ques forsa d' amor á la terra.

Varis diputats:—L' amor á Espanya.

El doctor Robert continuant:—Res té aixó que veure ab l' amor á Espanya, donchs ja hi declarat qu' era partidari de la seva unitat.

Donchs bé: jo que declaro aixó, que ve corroborat per las manifestacions que cada dia rebém. per las adhesions cada dia més numerosas que s' ens fan, y pel gros nombre de societats regionalistas que 's crean á Catalunya, á la vegada que pel despertament de la literatura y de las arts, haig de reconeixe que en aquesta suma de foras hi manca un factor, un element que tal vegada no está ab nosaltres. ¿Sabéu quin es? Aquel que somia més que 'l regionalisme, més que ab el nacionalisme, ab la constitució d' una familia universal més ó menys utópica, aquell que crida y 's mou en favor d' una mena de cosmopolitisme. Ja enteneu á qui aludeixo sense necessitat de mental.

Jo crech que l' únich factor, l' únich element que en aquest instant no está á Catalunya ab nosaltres es aquet partit. Els demés, lliberals moderats y no moderats, republicans y carlins, tots participan en essencia de nostras conviccions, tots tenen la nostra sanch, tots tenen quelcom de catalanistas y están ab nosaltres.

Discurs den Rusiñol

Jo, senyors, es la primera vegada que m' atreveixo á parlar en aquet Congrés. No soch orador y 'm costa gran dificultat traduir del meu idioma al vostre...

(Grans protestas. Molts diputats:—Aquí no hi há idioma).

El senyor President:—Ordre. El se-

nyor Rusiñol ha dit una cosa de sentit comú. Ha volgut dir que la seva llengua maternal es distinta de la llengua castellana. No ha volgut dir, ni jo li hauria consentit, que la llengua espanyola no siga la llengua oficial.

El senyor Rusiñol:—Hi dit el meu idioma perque després de tot el catalá es el men idioma.

Ingenuament jo he de justificar el que no sábiga expressarme ab la eloqüencia ab que altres ho fan, per posseir millor que jo 'l castellá.

Sino que tot lo que ve de Catalunya vos esvera...

(Varias veus): No, no.

Ha aludit el senyor President del Consell als meetings y otras reunions que á Catalunya tenen lloch. Jo hi he acudit al ultim que 's celebrá á Barcelona y en las paraulas que allí vaig pronunciar, que no va trasmetre integras la premsa, vaig haver de manifestar que s' hauria bastant limitat l' ideal de nosaltres, els catalanistas, si en el ensorrament general que ens amenassa ens concretéssim á tractar unicament de salvar á Catalunya sense provar la salvació al mateix temps de totas las regions espanyolas germanas.

Aixó hi dit jo darrerament y després no ho ha trasmés la premsa.

En cambi ha trasmés otras cosas, las més de las vegadas sense ser certás, com per exemple, crits dels que aquí 's sab que han de produir sensació.

Aitremet que en las reunions nostras, un exultat desde 'l públich, ó qui sab si la mateixa policia manada pels cacichs de Barcelona haigi donat un crit de ¡visca Catalunya lliure! potser siga cert.

Pró ni encara en aquest supòsit no crech en els crits de ¡mori Espanya! Aquestos us ho juro: no 'ls hi sentit may.

El senyor Urquía:—Jo si que 'ls hi sentit.

El senyor Rusiñol: Donchs jo nó, y en aixó hi sigut més afortunat que Sa Senyoria.

El nostre problema, senyors diputats produex efectes analechs als que produhi en altre temps el de Cuba, problema que estigué plantejat en 1893 quan jo 'm sentava també á las graus del Congrés.

(Varis diputats interrompen protestant.)

Permeteme que m' expliqui. No vos precipiteu.

Quan els autonomistas cubans desde aquí 'ns deyan: Doneu l'autonomia á Cuba. Nosaltres com á bons patriotas, desitjem la integritat del Estat, desitjem que aquell tros de territori no 's separi d' Espanya.

Quan aquestas declaracions feyan, als autonomistas cubans se 'ls anomenava separatistas.

No es igual el problema de Catalunya pero se 'ns tracta d' igual manera, ab la mateixa injusticia que tractavan á n' aquells que després de tot han demostrat ser á las Antillas els únichs espanyols. (Grans protestas).

Senyors, entre 'ls que allavors eran motejats, hi há algú que es avuy senador espanyol, y que encara que fill de Puerto-Rico ens honrá molt preferint la nacionalitat d' Espanya. Quan aquell digne patriota y 'ls seus companys feyan manifestació dels seus ideals autonomistas se 'ls tractava ras y curt de separatistas. Lo mateix, lo mateix que ara á nosaltres.

Havém fet, senyors, las manifestacions que interesavan á la Cambra y á nosaltres principalment. Y entenguís bé, que no hem de desistir de nostre empeny d' anar reivindicant pera nostra regió y pera las regions d' Espanya, solucions progresivas autonómicas.

No desistirém, no, de nostra empresa, fins á obtindre per evolució lenta y pacífica l'autonomia política y l'autonomia administrativa.

Y tingueu en compte que lo que va á obtindre 'l Govern atacant al Regiona-

lisme, en la manera y forma que ho ha fet fins ara, y que segons sembla está disposat á ferho en lo successiu, es que á molts dels catalanistas que acatan els Poders y las Institucions constituïts, haigín de prescindir de la defensa de Catalunya dintre d'ells y cercant l'analogia dels principis que perseguim ab els dels federals y carlins s'acostin al recer d'aquestas agrupacions polítiques.

Aixó será en perjudici de la Monarquía constitucional; y no dupteu que algú es creurá llensat á ferho, potser sense voluntat, per pensar que aixís aplegantse ab els federals y 'ls carlins, podrá defensar molt del nostre programa sense perill de que se 'l bascantí de separatista.

Com es que defensant nosaltres una organizació política análoga á la que defensen ells, ens teniu més por? (Grans protestas.)

Nosaltres que estém veient á lo que tendeix el Govern, que es á aïslarnos, á separarnos de las demás regions, estem segurs que no ho ha de conseguir.

Creyéim que las demás regions d'Espanya sabrán apreciar tot l'amor y tota la consideració que Catalunya sent per ellas, reservant tota aquesta hostilitat que se 'ns vol abocar al damunt, pera 'ls governants que no satisfán las aspiracions del país.

En aixó, si que 's una veritat que hi ha separatisme: el separatisme que existeix entre 'l país y 'ls mals governs d'Espanya.

Rectificació del Dr. Rebert

Vaig á ser sumament breu. Comenso donant las més expressivas gracias al senyor President del Consell de Ministres pel honor que 'ns ha dispensat contestant á la interpelació, malgrat els seus anys y l'estat de la seva salut.

També dech donarli las gracias per las darreras frases del seu discurs, en las que oferia donar á Catalunya tot lo que Catalunya mereixi donarli, ó encara més de lo que mereixi, manifestació de la qual, siga feta com siga, 'n prech nota y la guardaré.

Per lo demás, hi há discrepancia forta en el modo de comprendre 'l problema S. S. y nosaltres. Qualsevulga diria que nosaltres al sostindre 'l réjim autonómich de las regions; no pensem de cap manera de la unitat, qualsevulga diria que nosaltres no tenim criteri establert respecte d'aquest punt.

Si aixís fos, si nosaltres no reclamessim la existencia d'un Poder central, es clar que quedarian completament disgregadas las regions, y cada una aniria pel seu cantó, segons l'impuls dels seus propis interessos. Pero no 's tracta de aixó, senyor President del Consell de Ministres. La autonomia política y administrativa fa referencia á la vida interna de las regions, no á la vida interna de las regions, no á la vida total, no á la vida del conjunt y aquesta vida de conjunt, aquesta vida total la ha de desempenyar el Poder central, el poder que representa l'unitat y que deuria cuydar de mantindre la relació armónica entre totas las regions.

Sols aquest Poder central es el que deuria fixar els recursos generals del Estat. Sols aquest es el que deuria fixar l'exércit de inar y terra; el que deuria regular el sistema aduaner y las relaciones diplomáticas del Estat espanyol ab tots els pobles del mon civilisat.

Si senyors; aquest es el Poder central que nosaltres admetém, lo qual es molt diferent d'entendre que volém las regions completament lliures.

No hi ha tal cosa. Hi há d'haver unitat però sempre dintre de la heterogeneitat ó varietat que la naturalesa posá sobre Espanya.

Altremet senyor Sagasta (y dispensi

S. S. aquesta familiaritat); altremet seyor President del Consell de Ministres, l'argument de que Catalunya ha progressat sols per virtut de la protecció del Estat, jo no podré may admetrel.

¿Per ventura se 'm podria citar una Lley que haigí sigut inspirada en els desitjos de Catalunya? ¿Quina Lley hi há que haigí sigut protectora de Catalunya y creada pera Catalunya? (Rumors y protestas.)

Vaig á esplicarme. Hi há un sistema aranzelari del que sen ha aprofitat Catalunya. Es cert. ¿Peró, per qué no s'han aprofitat del mateix las demás regions? ¿Y per qué no s'han fet industriosas com s'ha fet Catalunya? ¿Sabeu per qué? (Grans rumors y protestas.)

(El seyor Romero Robledo demana la paraula y interrompen diferents diputats.)

El doctor Robert:—Donchs el que Catalunya s'aprofités de lo que las altras regions no han sabut, prova que á Catalunya hi há un germe robust de vida, que es una regió potenta, y que ha volgut afanyarse més que las altras regions.

Una altra manifestació que no puch deixar sense contestar es la que ha fet el president del Consell, donan á entendre que Catalunya ha explotat á Espanya. Aixó cal que 's digui ben alt que no es cert. No tinch aquí las xifras però las presentaré, y 's veurá com Catalunya importa més de lo que exporta á las regions espanyolas.

Respecte lo que S. S. ha dit de que Catalunya ha sigut una de las causas de la perdua de las Colonias, jo diré redonament que no, que Catalunya res te que veure ab tal fet, y afegiré que si algún réjim aranzelari pogué desesperar á Cuba fou 'l que se aplicava als sucres, el qui ben patent es que poch ni molt beneficiava á Catalunya.

Pero deixant de banda aixó, no 's pot buscar en els aranzels la causa determinant de la perdua de las Colonias. Jo diré á S. S. que no va ser Andalusia ab els seus sucres ni menos Catalunya ab las sevas fábricas las que feren perdre las Colonias, sino la immoral administració espanyola.

Molts anys abans de la última guerra y després del aixecament den López, jo m'en recordo molt bé que tothom deya:—Si hi ha Providencia á Espanya s'han de perdre las Colonias. Aixó era veu corrent quaranta anys enrera, per que eran ja notoris els desacerts y contrafurs de nostra administració colonial.

Regionalismo y Catalanismo

Declaraciones de D. Luis Domenech y Montaner

I.

Los sucesos adversos sufridos, la terrible situación exterior actual y el estado en que se halla, habrían de imponer la inmediata reorganización del país.

Aunque de desear fuera, no podrá España permanecer ajena y apartada de las cuestiones internacionales. La obligarán su posición geográfica, intermedia entre Europa y el continente en que ésta halla actualmente su expansión, á la entrada del Mediterráneo, otra vez nudo de relación universal, en cuyo seno poseemos las Baleares, clave envidiada del dominio de este mar que se disputan las grandes potencias.

Amenazas de muerte nos amagan en forma de protectorado, convirtiéndonos en campo ó botín de contiendas extrañas.

Agobiado por el reciente desastre siéntese el país desorganizado é indefenso. No alcanza su hacienda á proveer el

porvenir ó siquiera intentarlo: bástale apenas para satisfacer los intereses de los atrasos, triste fruto de los vicios, de imprevisiones y errores del pasado, y ha de acudir á la usura del Banco y de las Compañías arrendatarias para ir pasando los apuros del momento. Más que medio de salvación es su hacienda peligro ó puede ser pretexto de imposiciones extranjeras.

Desconcertado, descontento y sin fe en si mismo, le arrastra al país la corriente de los sucesos, sin que gobierne su marcha, y allá van al azar y viviendo á dia los que deberían regirle, entregados á mezquinos debates de pasiones é intereses personales sin orientación y entre peligros de perdición total.

Las regiones que se sienten vivas, que miran su prosperidad posible y ven de cerca el peligro, por su proximidad á la frontera, reclaman, con razón, el derecho de reorganizarse y fortalecerse por si mismas, supliendo la acción nula del Estado, para aprovechar sus energías y llevarlas por el camino de la prosperidad.

Hay en las regiones, especialmente en las periféricas, grandes fuerzas y riquezas estancadas, que se desarrollarían, con toda seguridad, bajo su acción autonómica y con leyes especiales, acomodadas á la naturaleza y al estado del país respectivo y á las variadas razas y caracteres de sus habitantes. Estancadas como las riquezas, se hallan el alma y la cultura de las regiones, sujetas y embotadas por eterna tutela, que no se conoce ni se experimenta por la impulsión que debiera dar, sino por las trabas invencibles que impone á toda actividad fecunda, sometida siempre á una perezosa uniformidad y á un regimen de estéril desconfianza y de hostilidad constante con la natural variedad y con la necesaria expansión de las regiones.

Estas fuerzas, estas energías, son las únicas efectivas que quedan al estado en su actual postración y desconciertos y es preciso fundar en ellas su reorganización. En las grandes crisis de su historia, en los días de peligro para su independencia, estas fuerzas regionales han salvado á España y la han reconstituido.

La naturaleza del país y sus tradiciones, el ejemplo de las más prósperas naciones modernas, y la razón, la conveniencia, la paz y hasta la existencia del Estado, imponen á España una organización autonómica que no impida, sino que impulse, libre y ordenadamente, en las regiones el desarrollo de su riqueza y de su cultura, y respete su personalidad en su lengua, usos y leyes especiales.

II

Únicamente fundado en estas regiones fuertes y libres, ricas y florecientes é íntimamente unidas en fraternales lazos, podría levantarse, como en otros tiempos, en España un gobierno central fuerte y respetado en el exterior, encarnación robusta de la voluntad del país, que cuidara de la defensa y de la economía general y de las grandes obras y empresas nacionales.

Pero acaso inconscientemente, dejándose llevar de mezquinas rivalidades, ó quizás con torpe intención de continuar vicios añejos, se ha torcido la opinión inculca de España, fomentando desconfianzas y concintando la hostilidad en-

tre las regiones que más parte y voluntad podían tener en reorganizarla.

Pero ya que no sea hoy aspiración de todos esta solución regional completa, no se puede negar el derecho á la vida á las regiones que, como Cataluña, por la densidad de su población propia é inmigrada y por la lucha económica á que esto la obliga para vivir, para conservar la riqueza adquirida y fomentarla tiene necesidad absoluta de explotar sus fuerzas naturales y sus actividades por si misma, ya que no puede hacerlo el Estado en su penuria.

Siente Cataluña la necesidad de levantar su cultura al nivel de la riqueza, necesita una Universidad y escuelas técnicas europeas que no sufran el yugo y la mezquina pobreza y ruindad del Estado, que se desarrollen autonómicamente y sirvan de base firme á su agricultura y á la industria avanzada, que es su vida. Barcelona, centro de la industria española, no tiene una sola escuela práctica industrial.

No tienen los ríos de Cataluña, manantiales perdidos de grandes fuerzas, los caminos y vías férreas precisos para su explotación. Grandes y ricas comarcas de su territorio están aisladas del mercado universal; por falta de comunicaciones no tienen precio sus frutos ni pueden explotarse sus mejores minas. Están despoblados sus antes inmensos bosques, y es preciso repoblarlos.

A las puertas de Europa y con riqueza propia, no tiene Cataluña ni puede darse á si misma organismo de pueblo civilizado

Ventajosamente emplazada junto al mar, en que otra vez convergen todas las grandes empresas comerciales, acaba de perder grandes mercados, no basta á su industria creciente el mercado nacional y necesita para preparar su entrada en el mercado universal un puerto franco.

No puede pedir á la penuria del Estado ni á las regiones más pobres que ella sacrificios para obtener estas mejoras; pero puede por si misma Cataluña procurarse estos medios de vida y de progreso, sin faltar á sus deberes, con la común hacienda, ni mermarla, y á ello se encamina la propuesta de un concierto económico, que asegure al Estado la parte proporcional de Cataluña en los impuestos generales y permita á ésta desarrollarlos en su interior para aplicar sus mayores rendimientos al progreso del país, progreso que otro día habría también de redundar en provecho general del Estado y de su hacienda.

Al reconocimiento de la personalidad que lleve consigo el establecimiento del concierto económico, deberían acompañar luego la sola solución ó regularización de variadas funciones interiores y de relaciones con el Estado, sobre las que tiene también Cataluña aspiraciones justas y fundadas. Tales son el establecimiento de instituciones de crédito regional que regularizasen la circulación fiduciaria y la libranan de monopolios y de las graves oscilaciones de nuestra moneda en el mercado internacional; el reconocimiento de su idioma en actos de la vida pública, de que está hoy proscrito, y en que las exigencias de la vida y el respecto á la personalidad humana, de que es signo externo, lo hacen necesario; el encauzamiento de las cuestiones sociales mediante un sufragio

universal orgánico que aseguresse la libertad en la representación popular y regulase la intervención en las corporaciones de las diversas clases sociales; la seguridad en la aplicación y la posibilidad de evolución en su derecho civil; la organización regional adecuada y con tendencia á desintegrar las facultades del Estado para que atienda éste tan sólo á sus funciones propias, y la solución equitativa del servicio de defensa nacional, fundándolo en reservas para todos obligatorias con instrucción militar completa dada dentro del país, y en un reducido contingente de servicio activo voluntario, con que se extinguiesen las quintas actuales.

No oculta, ni quiere ocultar Cataluña que por el camino de estas concesiones, que reclama hoy, aspira á llegar á una autonomía política y administrativa tan completa como sea compatible con la fuerza del Estado de que forma parte; pero sabe también que cuanto más completa sea esta autonomía, más la obliga en su lealtad á la nación, y sabe bien que el lugar honrado del que más puede haber de ser el primero en el peligro y en el sacrificio.

(De *El Liberal* de Madrid.)

Arribada dels Diputats á Barcelona

No essentnos possible transcriure ab tot lo luxu de detalls que nosaltres voldriem, perquè no 'ns ho permet l'espai disponible en lo número d'avuy, copiém de nostre etímat confrare *La Renaixensa* lo solt en el que descriu la entusiasta arribada que 'l poble de Barcelona ha fet als il·lustres defensors de nostres idees al Congrés.

Ab aquest motiu en son número del dilluns diu *La Renaixensa* lo següent:

«Ab l'expres de Madrid arribaren ahir los diputats regionalistas per Barcelona seyors Robert, Russinyol, Domenech y Torres. Desde molt avans de la arribada del tren, que vingué ab un xich de retrás, en los andens de la estació s'havia anat aglomerant un gran nombre d'amichs y partidaris dels diputats que 'ls anava á rebre. Tant propte arribá 'l tren esclatá un nutrit aplauso, acompanyat de víscas á Catalunya, á las Bases de Manresa y als diputats y embaixadors catalans. Al arribar á la plasseta interior de la estació ahont hi havia disposats los cotxes pera 'ls diputats, lo públich en massa cantá 'l himne *Los Segadors*, rebut ab general aplauso.

Al organisarse la comitiva 'l públich obligá als cotxes á passar pel mitj del passeig de la Aduana y las Ramblas, tornantse á cantar *Los Segadors* devant de la capitania general y en altrás ocasions durant lo trajecte, á pesar de que 'ls que anavan en los cotxes recomanavan que no hi agués cants ni crits. Devant del Teatro Principal los manifestants se toparen ab un piquet de la guardia civil de caballería; lo tinent intentá disoldre la manifestació. Aquesta seguí no obstant, si bé no tan compacta, fins que un altre piquet sortí del cuartel de la Rambla, ocasionant aixó algunas correidissas. Lo capitá de las forsas, ab

la promesa dels diputats de que no hi hauria més cants, deixá que 's tornés á refer la manifestació sentintse allavors alguns aplausos. Al pasar per la Rambla de las Flors caygueren sobre 'ls cotxes dels diputats una pila de ramets que 'ls hi tiravan las floristas y alguns particulars.

Al arribar la manifestació al passeig de Gracia y cantonada de la Ronda de Sant Pere, ahont hi ha 'l local de la Lliga Regionalista, la guardia civil que ab gran aparato de forsas la venia seguint d'aprop se situá devant del portal procurant fer retirar als manifestants, lo que feu que se sentissin algunas protestas y xiulets.

Los quatre diputats sortiren al balcó del primer pis de la casa, essent saludada sa presencia ab forts picaments de mans. Lo doctor Robert doná las gracias en nom de sos companys de diputació per la entusiasta rebuda de que havian sigut objecte; recomaná á tothom que 's retirés y dongués per acabada la manifestació sense crits ni soroll de cap mena.

Al retirarse del balcó 'ls diputats, se disolgué 'l públich dins del major ordre. La guardia civil y un gran estol de pólizons quedaren encar bona estona estacionats en aquell lloch.»

Nostra felicitació

En lo mateix moment qu'arribaven á Barcelona los infadigables Diputats catalanistes transmittirem lo telegrama següent:

«LLIGA REGIONALISTA

»Tortosa 21 Juliol—10 matí

»*La Veu de Tortosa* saluda y felicita als ilustres campions catalanistes, que tan honrosament aixecaren á Madrid la bandera catalana.—*Mestre.*»

Arribada d'en Soler y March á Manresa

En el tren correu va arribar lo dimecres, á Manresa, nostre distingit amich 'l honorahle escriptor D. Leongi Soler y March diputat electe per aquell districte.

Una inmensa gentada, ahont s'hi veyan representadas totas las clases sociales, omplia els andens y 'ls voltans de 'l estació, desitjosos tots de saludar al llegendim representant de Manresa.

Una nutridíssima salva d'aplausos anunciá 'l arribada del tren, repetintse ab fortas aclamacions al baixar el senyor Soler á March.

Centenars de personas 'l acompanyaren fins al seu domicili, demostrant, ab aixó les simpaties de que gosa en aquell districte.

Pera donar cabuda als originals que publiquem avuy, hem deixat arreconats alguns articles que conservém en cartera y la secció de crónica.

Serveixi aixó d'avís als autors dels escrits no publicats.

UNA ACCIÓ BEN PROFITOSA

DINS DEL CATALANISME

AL NOU PREVERE Y CAR AMICH
MOSSEN FRANCISCO BORRÁS
DOCTOR EN SDA. TEOLOGÍA

El revifament del esperit catalá qu' en nostres temps s'opera en tots els ordres de la vida política y social de Catalunya es profundament moralisador, y es moralisador porque justament te per basa la tradició del poble fermada en lo més intim d'un verdader esperit cristiá. Cal fullejar la nostra historia pera veure tot seguit un enfilall de gestes, les quals no tenen pas per llur altre capdal factor qu' aquell brisent y sant entusiasme, assodollat d'aquella fe qu'aplana les montanyes, y es penyora d'un poble masele que sab morir arrapat en les seves santes tradicions.

La reconquesta es prou y massa pera demostrarho,

Per la rel·ligió y per res més els nostres antepassats lluytaren en aquella sagnanta brega en contra dels alarbs, els qui, malgrat de portar una cultura molt superior á la nostra y un esperit y relacions comercials del tot envejables de poch ó de gens els hi valgué, porque el poble catalá que anteposava 'l ordre espiritual al ordre material preferí lluytar sens treva y vessar á dolls sa sang ans que renegar de son Deu y ensemps de sa patria. D'ací es que en la génesis de la nació catalana hi traspua arreu un esperit eminentment rel·ligiós. Per xó les lleys, les costums, el caracter y tota la idiósincracia del nostre poble tenen una fisonomia tan cristiana, que no es gens ni mica d'estrany que 'l estimadíssim bisbe de Vich, Dr. Torras y Bages, al estudiar al poble catalá en la encarnació més viva de son sí escribis aquelles célebres paraules: Potser no hi ha cap altra nació tan entesa y solidament cristiana com fou Catalunya.

Donchs bé; avuy, aquesta tradició estafeta y boy del tot desarrelada d'una gran part del nostre poble pels enemichs de Deu y de la Patria rebrota al alé d'un esperit ben de casa, y rebrota ferma de vida com els arbres qu' encara que sian de velles centurries, després d'esser capolats, trauben tendrivoles rames que al cap de temps han de convertirse en espés y forçent brancatge.

Mes aixis com si manca aygna pera mullar ses arrels y 'l atmosfera es contraria á la vida exuberant de son fullatge y ses brostes tendrivoles tenen empelts falaguejots 'l arbre ó bé 's mor ó viu malatiç ó bé 's fa ferm y magestuos sens produir frnyt, aixís mateix, donchs, podrá esser la rebrotada de la nostra catalana tradició: si no 's rega ab 'l eygüa de la bona doctrina y no respira 'ls ayres de casa y ses brostes no ocupen la sava directament del mateix tronch no cerquen en la nova rebrotada 'l esperit de 'l antiga tradició, porque ó no hi será ó bé si hi es si será estafeta ó be tan sols ne tindrà el nom.

Pró, avuy, gracias á Deu—com hem dit al escomençar—'l esperit del nostre revifament naional es moralisador y fonamentat en un esperit cristiá; que d'ací endevant aqueix esperit cristiá vaigi mostrantse més y més en la vida del esmentat renaixement fosca es de tots els qui sentim batre dins del cor la fé brusenta dels nostres antepassats; porque si nosaltres no ho fém, qui ho farà? Si nosaltres no cuy-

dem de que la nova rebrotada sia filla genuina de la vella tradició no serán pas, en bona fé, els nostres enemichs qui d'aixó 's cuydaran. Nosaltres som, donchs, qui posats á la primera fila militant hem de vindicar la tradició catalana que es el fonament del catalanisme.

No hi fá res que 'n eixa nova brotada hi haigin fulles esgrogohides que potser donarán mals fruyts y encomanarán llur malt á les altres, per xó mateix la nostra acció hi es més necessaria, de tal manera, qu' estém plenament convençuts de que 'n la nostra acció, especialment la del clero catalá, no es cooperadora á 'l acció d'eixa renaixença nacional catalana, aqueixa renaixença estará ben lluny d'esser la vindicació de la nostra antiga nacionalitat. Ningú, donchs, més bé que 'l clero catalá pot esmenar pels bons camins de la santa tradició al renaixement del nostre poble, que, plé de vida corre al impuls dels ayres nacionalistas que remorejan de fort en alguns indrets de la vella Europa.

D'Europa, si, es d'ahont pren peu 'l actual desvetllament de Catalunya. Els grans estats confederats d'Alemania y de 'l Austria-Ungria ens senyalan la finalitat de les nostres aspiracions, y les petites nacionalitats de Polonia, Filandia y Irlanda, víctimes del despotisme de la força, ens serveixen d'exemple. De Polonia, especialment, es d'hont podem pendrel més que d'en lloch. Aquella antiga nacionalitat qu'avuy resta esquarterada en tres bocíns, repartits entre Russia, Alemania y Austria, ens ensenya la nostra conducta á seguir pera ressucitar 'l esperit de la tradició. Allí, com diu un notable escriptor católich, ja no hi existiria 'l esperit de la tradició polonesa, hauria caygut feta polç á la pesanta influença dels pobles dominadors, mes 'l acció del clero polonés ha mantingut viva la flama del amor patri, y han fet lo que sols podian fer ells, que en mitj de la decadencia moral y material de son pahís han assolit servir ben viu en el cor del poble 'l ideal á vindicar de la sua venerada tradició.

Discamus á Polonia, devem dir, donchs, tots els qui 'ns sentim ab alé y energies pera despertar 'l esperit tradicional del nostre poble. Femho com ells tots aquells qui anyorarem les passades tradicions, y ben pres reviuran totes aquelles costums tan catalanes y cristianes, y tot aquell modo de ser que fá pençar si Catalunya fou la nació més democráticamente cristiana; puix, com digué un de sos Reys, fou el poble més lliure del mon; ab lo qual podem combatre als moderns lliberals y jacobins, que per dissort no 'n mancan en nostra estimada Catalunya, provantloshi que la rel·ligió y la llibertat de res s'oposen sino que 's musan y s'agermanan intimament, puix mentres un de nostres pencadors diu que Catalunya fou la nació més cristiana un de sos Reys diu que és el poble més lliure del mon, y aixó juntament quan fou més cristiá.

Nosaltres, moltes vegades, al estudiar les causes porque 'l clero catalá al igüal que 'l polonés no ha sigut el ferm puntal de la tradició patria no hi hem sapigut veure altra causa, apart la del falliment del esperit nacional que té per causa lo portar el jou d'un altre poble, la dels partits polítichs espanyols. Es trist confessarho, pró cal dir la veritat de que 'l acció religiosa y la del clero catalá, inconscientment, han si ut víctimes d'aqueixes lluytes que cap resultat práctic han reportat á la conciencia de la personalitat catalana.

Molt s'ha bescantat la paraula tradicionalisme, però mai portant-la a la idea particularista del tradicionalisme català, que era la tosca a fer. Del tradicionalisme espanyol no'n podia esdevenir cap desvetllament però el tradicionalisme català; per xò hem vist tot un segle de lluytes que ns han dut la mar de renyines polítiques, en compte de fonamentar la basa d'una acció ben catòlica y ben catalana que, des- pertant la consciència popular a ses passa- des tradicions, fós l'arma poderosa pera vetllar pels interessos morals y materials de la terra.

Aixó, per les causes qu'hem dit, fins avuy no s'ha fet, però tot fa esperar que d'aci endavant se farà. Elements ne- tament catòlics y eclesiàstics treballan en el camp de la reivindicació patria pot- ser ab més coratge que cap. La predicació donada pel Dr. Torras y Bages al escriure la immortal obra «La Tradició Catalana» que, permetent-nos la expressió, podem anomenarla l'evangeli del catalanisme, ha posat el cap clar y ha obert eis ulls a molts qui han trobat en ses planes la veri- table doctrina a seguir, pera que la llur acció sia profitable a la societat per lo ma- teix que son els membres més profitosos d'ella.

Hem d'advertir que al dir aixó no es nostre intent que l'clero formi part del catalanisme pertanyent a n'aquesta ó al- tra entitat catalanista, no; res d'aixó. En- tenem per catalanisme, dins del seu terror, lo estimar practicament a les coses de la terra y lo estimarles com a vera herencia dels nostres pares y com a tals guardarlos y ferles guardar ben vives en el esperit del poble tan de bó que'l poble català no hagués perdut l'esperit de la sua tradició! Per cert que no acotaria son cap a les in- fluences forasteres que ns aclaparan.

Reivindicar, donchs, la tradició catalana deu esser la tasca de tots els qui la esti- men y en especial del clero català. Dexem- nos de personalismes polítichs que ensemps d'esser contraris al esperit de Catalunya cap resultat práctic porten y si molts desenganys. Treballant pera desvetllar la consciència de la personalitat catalana coo- perarem a que aqueixa rebrotada de la tradició patria, de si moralisadora, tingui 'l segell del seu esperit, y sia filla genuina y natural de l'antiga tradició catalana pro- fonament cristiana.

P. Queralt.

Tortosa, Juliol de 1901.

Primera estada á Tortosa

DE LA COMPANYIA DE JESÚS RESTABLERIA (1816-1820)

Lo dia 28 de Juliol del any 1816, tres vellets jesuïtes prenien possessió de son antich Col·legi de Tortosa á nom de la Companyia de Jesús restablerta en tot lo mon. Eran lo P. Francisco Campi fill de Monegrillo (Aragó), de 77 anys, lo P. Vicens Calvo natural de Sant Vicens de Cuns (Galicia), que'n tenia 72, y lo P. Joan Joseph Zenzano, de Logronyo, que'n comptava 67. Lo primer era profés de la antiga Companyia. Los altres dos, que sent joves havian seguit a sa Mare desterrada d'Espanya y condem- nada á mort conservantse fidels al seu recort, al véurela ressucitada havian co- rregut á declarar-se fills seus, fent la professió, lo P. Zenzano l'any 1815, y lo P. Calvo á Tortosa, l'any 1817.

Del Col·legi dels jesuïtes, al arribar la guerra dels francesos, ne feren quar- tel y hospital militar, y de la iglesia magatzem de queviures. Quan l'Ajun- tament de Tortosa va cridar als Pares jesuïtes, lo senyor Bisbe D. Manel Ros de Medrano, de santa y perdurable me- moria, feu fer adobs en tot l'edifici que ho havia prou de menester, y posar mo- bles en quatre quartos, y guarnir tres altars de la iglesia.

Ab tot y aixó tenia la casa bastantes incomoditats. Casi be á cap finestra hi havian vidres, y 'ls banchs del refetor eran de rajola, ab que 'ls pobres vellets al hivern s'alsavan de taula bo y glas- sats. De mobles també n'estavan fal- tats, y 'ls pochos que tenian no tots eran prou bons. Los llençols, eran mes curts que 'ls mata'assos, y les estovalles mes estretes que la taula.

Peró lo que mes mortificaba'n aquells sants relligiosos era la miseria que po- brèts passavan en lo menjär. Es veritat que en una escriptura pública lo senyor Bisbe havia cedit á la Companyia tots los edificis, bens, rendes y drets que quedavan del antich Col·legi, y havian sigut aplicats al Seminari, més aixó era molta apariencia y poca realitat, perque al cap d'un any y mitj d'esse á Tortosa havian cobrat ab molts treballs la can- titat de 5.899 rals, que repartits entre 'ls tres Pares y un mosso que tenian els hi tocavan unes mesades de quatre du- ros per cada hu. Per fer arribá 'ls qua- tre duros fins al cap del mes van esta- blir lo següent sistema d'alimentació. Al matí dues unses de xocolata per tots quatre. Al mitj dia un plat d'escudella cada hu, cinch unses de carn y un tall de poma ó un gotim de rahim, y Deu n'hi do. Al vespre un parell d'ous per veure, (per estolviars'hi l'oli), y prou. Y aixó, lo mateix lo dia de Tots Sants que'l dia dels Morts, lo mateix per Na- dal que per Sant Esteve. Les devociions que podían fer á les fosques les guarda- van pel vespre per no gastar oli.

Aquells anys foren de molt males cul- lites y tot anava molt car, lo que au- mentava la miseria, y feya més difícil á la gent de Tortosa l'ajudar als Pares.

Lo P. Campi en una informació, del 16 de Octubre de 1817, posava: «No te- nim metje ni cirurgiá perque no tenim diners per aconductá'ns hi, però tam- poch n'hem de menester, perque men- jant poch Nostre Senyor nos deslliura de mals humors.» Y acabava ab aques- tes paraules de santa resignació. «Nos- altres estem resoltos á aguantar en servey del pobre Jesús y de nostra aymada Mare la Companyia, que's va fundar ab mes grans treballs y penuries dels nostres primers Pares, ancara que ells eran joves, y nosaltres vellets y carregats de xacres.»

Mes si 'ls Pares eran vellets y xacrosos no se'ls coneixia pas en lo que treballa- van. Al cap de catorze mesos lo P. Zen- zano fou destinat á un altre lloch, y 'ls dos més vellets que quedaren van carre- gar ab tota la feyna, que era la següent. Confessavan á tota la gent que hi anava, que era molta, tant que de vegades pas- saven tota la matinada fins á mitj dia clavats al confessorari, en dejú. No sor- tian may de casa si no per confessar ma- lalts quan algú 'ls hi demanava, que hi eran molt amatents. Durant l'Advent y la Quaresma ensenyavan molts dies la doctrina á noys y noyes. Entre any

feyan varies novenes y moltes funcions de la Bona Mort, del sagrat Cor de Je- sús, del Santíssim Sagrament, y de des- agravis los tres dies de Carnestoltes.

Lo senyor Bisbe se 'ls estimava tant y n'estava tan content, que escrigué al P. Manel de Zúñiga una carta, que per ser un document preciós volem estam- parla sencera en son original castellá inédit fins al dia de avuy. Diu aixís:

«Muy Sor. mio, y de toda mi Esti- mas^{on}. Aviendo oydo que la R^l. Junta nombrada p^a. el restablecim^{to}. de la Comp^a. de Jhs, deseaba saber el estado del Coleg^o. de esta Ciudad, me pareció oportuno, aunque no se me pide infor- me alg^{no}. sobre esto manifestar á V. R. lo que me consta del Estado en que se halla, y los Exercicios en que se emplean sus Individuos.

«En este Coleg^o. solo hay dos Sacer- dotes con un criado q^e. los sirve en los oficios de Cosinero, y Portero, los que viven con tanta estrechez, y miseria, q^e. casi puede decirse que viven de Li- mosna, por q^e. son escasissimas sus rentas, y aun no pueden cobrarlas por la calamid^d. de los tiempos, y porque consistiendo la mayor parte de ellas en créditos contra la R^l. Haz^{da}. situada y s^{re} la Thesoreria R^l. de Zaragoza, y Barcelona, perciben los de esta con mucho atraso y descuentos, y los de aquella no se les pagan.

«A pesar de la Estrechez con que lo pasan estos dos Sacerdotes, es infati- gable su zelo p^a. la Salvacion de las almas, p^a. desde el amanecer hasta cerca del medio día, se emplean en confesar á la multitud de Fieles, que concurren á su Ig^a., y en la Quaresma ocupan muchísimas tardes en oír con- fesioness, sin que por esto dején de en- señar la doctrina á los Niños y Niñas que concurren á instruirse en los prin- cipios de ntra Religion, en los dias fes- tivos de Adviento y Quaresma.

«En este trabajo que parece imposi- ble aun p^a. Jovenes, se emplean dos viejos, uno de ellos mayor de 80. a^s. y otro mayor de 75.; y no obstante su carid^d. y su zelo, les suministran fuer- zas p^a. enseñarlo y desempeñarlo, pe- renémte, y p^a. confesar y auxiliar á los moribundos que se valen de ellos, y para celebrar varias Novenas y otras funciones sagradas en utilidad de los fieles: de modo que se atraen lo admi- ras^{on}. y estimas^{on}. gral.

«Todo lo expuesto me consta ya pro- pia experiencia, ya tambien por la opi- nion gral., y lo manifesto así á V. R. para su satisfaccion, y la de todos sus súbditos, y no tengo reparo en que V. R. use de esta noticia, que comu- nico á V. R. para desaógo de mi grati- tud, y de la estimas^{on}. que me merecen tan dignos Sacerdotes. Ojalá q^e. V. R. pudiera aumentar su n^o. pues aunque las rentas del Coleg^o. no sean suficientes p^a. mantener, á los dos P^s. no les faltará, atendida su parcimonia, lo necesario p^a. su decentesubsistencia, mientras que yo viviese.—Dios gde. á V. R. m^s. a^s. Tortosa 8 de Mayo de 1819.—B. L. M. de V. R. su at^o. serv^r. y Capⁿ. —Manuel, Ob^o. de Tortosa. —R. P.^e Manuel de Zúñiga, comisario gral. de la Comp.^a de Jhs.»

L'any 1820 va vindre la revolució, y aquells lleberalets novells, pero llegí- tims, reunits en Corts declararen perque

sz disolta á Espanya la Companyia, y disposaren, (aixó no podia fer falta) la ocupació de tots los seus bens.

Los nostres angelicals vellets no's van morir de pena perque nostre Senyor los guardava per una mort mes gloriosa. Fora del Col·legi, y amparats sens dup- te pel senyor Bisbe, passaren á millor vida al cap d'un any junt ab son vene- rable protector y ab lo Germá Bonaven- tura Brunet, manrecalde 47 anys, que á la rederia se 'ls hi havia afegit. La febre groga, que aquell any va fer estragos á Tortosa se 'ls emportá á tots arreu, probablement victimes de sa caritat as- sistint als malalts. Lo Germá Brunet morí lo 10 de Setembre y 'l P. Calvo lo 21 del mateix mes, segons ho portan los llibres parroquials de la Catedral.

Camilo Sala.

Tortosa, Juliol de 1901.

Notes d' Art

Al visitar aquesta setmana lo taller d' esculptura de nostre estimat amich 'l intelligent artista en Marian Martí ens va sorprendre una lápida funerària que per sas condicions de bon dibuix y millor talla mereix, talment, l'atenció. Está tallada sobre marbre uegre, picat, entoscat y sisellat.

Un' artística franja que rodeja tota la lápida, encaixona en son centre una creu, tosca, imitant fusta d'olivera: pel voltant d'aquesta creu s'enramen va- rios bordissos ab fullas de cascalt y eu- ra, que's venen á confondre ab una corona de flors, fulles y rebrots. Lo gruix d'aquesta lápida está exornat ab un fris molt delicat del Renaixement, de quin estil es tota la ornamentació d'aquesta obra admirable.

Aquesta lápida, sostinguda per quatre ménsules de marbre blanch ha sigut construhida pera la fossa del panteon que hi ha en nostre cementiri propietat de la familia del difunt D. Francesch Llasat y Puig (q. a. c. s.)

Felicitém al amich Martí per lo gust artistich d'aquesta obra escultórics, plena de filigranes y detalls gens ama- nerats.

M.

Tortosa, Juliol 1901.

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA

Diumenge, dia 28, Sant Victor.—Di- lluns, 29, Santa Marta.—Dimars, 30, Sant Abdón.—Dimecres, 31, Sant Ig- nasi de Loyolá.—Dijous, 1er. d' Agost, Sant Pere ad-víncula.—Divendres, 2, Ntra. Sra. dels Angels.—Dissapte, 3, La Invenció del cos de Sant Esteve.

Lo Sr. Gobernador Civil á Tortosa

INCIDENTS Y CONSEQUENCIES

Lo diumenge passat al mitjdia va arri- bar á nostra ciutat lo Gobernador Civil de la Provincia senyor Melero. Desde la estació, en lo cotxe del senyor Bisbe, se'n aná directament al Palau Bisbal, ahont s'hostatjá.

Per la nit la banda *Lira Dertosense* obsequiá al ilustre hoste ab una sere- nata.

L'endemá al matí lo senyor Melero escomensá á formar lo corresponent ex-

pedient en averiguació dels fets denunciats per la premsa local respecte a la falta de pa en la Casa provincial de Beneficencia. Lo senyor Governador ha demostrat molt d'interés en aquest assumpte trascendental y promés corregir, en lo que 's puga, les deficiències d'aquella Casa de Caritat.

Coincidint la estada del Sr. Melero ab lo Sant del Sr. Sagasta, lo *Círculo de Tortosa* va volguer commemorar la diada del seu jefe ab un dinar, esplendidament servit per la Fonda Barcelonesa y al que hi assistiren varios amichs y correligionaris de la situació actual. Després del Champany van haverhi brindis, música y telegrames.

Lo Sr. Governador, desde 'l *Círcol* se trasladá al Palau Bisbal, ahont hi estigué mes d'una hora y després d'haverse despedit del Sr. Bi,be, se dirijí a la estació pera pendrer l'expres cap a Tarragona.

Moments abans de arribar lo tren, y en ocasió que 'l Sr. Melero se dirigia desde una de les sales de la estació al anden, va sobrevindrer un incident que per lo seus resultats ha donat molt que parlar.

Segons notícies, que tenim per molt certes, en lo precis moment que 'l Sr. Governador sortia al anden un dels empleats, siga per descuit ó per ignorancia, deixá de treuers la gorra y de saludar al primer Jefe civil de la Provincia. Molestat lo Sr. Melero, increpsá al empleat, cayentli 'l bastó de conxa, que 's trencá en tres bocins. Enfurimat lo Sr. Governador enjegá una bofetada al empleat.

Al enterarse de l'ocorregut, lo Sr. Torres, Jefe d'aquesta estació, se dirijí al Sr. Melero al objecte de donarli tota mena d'escusas y esplicacions; però res conseguí; puig lo senyor Melero no volgué escoltarlo y sense encomanarse a Deu ni al dimoni arrestá al Sr. Torres, ordenant al Cabo de policia d'aquesta ciutat que, després d'haver acabat lo servey lo Jefe de la estació, fós aquet conduhit a la presó juntament ab l'empleat, motiu del soroll, y un altre que tampoch havia saludat a la primera Autoritat Civil de la Provincia.

Los dos empleats foren mes tart conduhits a la presó y com nostres llegidors podrán compendrer, en la opinió pública ha produhit una sensació molt desagradable.

Lo Sr. Jefe no ha sigut empresonat, però si multat en 500 pessetes y amenasat en sofrir conseqüències encara mes graves.

Deixant apart l'apreciació de circumstancies filles de genis ó de tacto per un costat y per altra les exigències d'un amor propi exagerat, cal fer constar que 'l Sr. Torres, Jefe de la estació, es persona acreditada de prudencia, amabilitat y educació esmeradíssima, per lo que ha sigut sempre apreciat per tothom sense distinció de classes ni partits.

A LES AMIGUES

Pels carrers de la ciutat vá la gent volta que volta i un magnífich troç de cel els hi fá de placid sostre, un magnífich troç de cel del nou die qu' es colora.

Pels carrers de la ciutat corre la gent menestrada am els quefers cotidians i am l'alegria a la cara, am els quefers cotidians llurs cossos la força alcançan.

Es l' hora del dolç somris qu' exala Naturalesa quand se desperta el nou jorn i quand el mon se desvetlla, quand se desperta el nou jorn, encare dormiu, donzellas.

Jo os hi voldria trovar pels carrers y per las plaçes am els rostres tot serens am el firmament qu' ens tapa, am els rostres tot serens i am la vista il-luminada.

Jo os hi voldria trovar per qué és l' hora del somriurer, per qué al aixecarse 'l sol les flòs s' esbadallarien, per qué al aixecarse 'l sol jo vos cantaria un himne.

Serieu flòs matinals que la llum bella colora, no serieu musties flòs, les sutils flòs de la posta no serieu musties flòs qu' am les ombres se coll-torçen.

Veniu pels amples carrers al bell punt qu' el sol s' aixequa, que val més el bes del sol, encare qu' el rostre os creme, que val més el bes del sol, que mil besos de serena!

Alphon's Maseras.

MAXIMES

DE CICERON

—Hom ha de creure totes les paraules del amich.

—No res entén, lo qui una part no entén.

—La nafra de la amor, qui la fa la sana.

—Impossible es que una cosa siga propria y de molts.

—Lo que hom justament fa, ho fa sabiament; lo que ab injusticia fa, follament.

Traducció d' A. Bulbena.

LOS AYRES DE LA PATRIA

Y com mon pit s' aixampla quant tos ayres de nou, patria, respiro, la planura mes ampla, mes alts los monts oviro, y mes blava la mar y lo cel miro!

De llunyas terras veyá los núvols que lo vent se 'n rossegava vers ton cel, y 's desfeya lo meu cor, y hi muntava y amagat en llurs plechs també hi volava.

Y ara 'ls bocins replego, que com viatgers coloms al niu fugiren: en mar d' amors navego, que en ton cel s' esbargiren boyras que de migransa 'l cor vestiren.

Encara lluny, ja l' ayre me duya sa volada petonera

de tos arbres la flayre, com vers l' india ribera sent la del cinamom la nau velera.

Y 'l remor de las onas que ton rocam assotan ja sentia: ta marinada, a estonas, a refrescá 'm, venia, y lo baf de ton mar fins coneixia.

Quant pe 'l invern tornava me semblava en los camps veure hi gi-y 'l Canigó guaytava (nesta, que com en jorn de festa duya de satí blanch sa rica vesta.

Com los ulls de tas ninas, mes brillants sol y lluna me semblaren que en comarcas vehinas; mes bells los camps que criaren la palla pèl bressol hont me gronxaren.

Mes bella la plantada hont 'nava a cassar nius y l' herba aquehont feya la mitjdiada (lla, sota l' ombra novella dels arbres, d' aucellets ab cantarella.

¡Y qué fresca deu serne la font en que hi donarem tantas brenas! hont de taula va ferne la roca, que sas venas com lo fénix obrí de vida plenas.

Qu' en las patrias vessanas fins nos dona aliment l' aspre garriga; las plantas son germanas, cada roca una amiga, y es com de nostre avior la casa antiga.

Patria, ja mes fugirne me veurás, puig com fan las orenetas, en tos camps a cullirne vinch pe 'l niu las palletas, en ells hont han florit mas amoretas.

Damas Calvet.

RETALLS

Un aplec de curiosos miravan los lleons del parch de Barcelona, al temps que un lleó sembla que va escaures a mirar a un de tres sacerdots que allí eran entre la gent. En aixó, un de tants *graciosos* que malehida la gracia que fon, digué al company que ab ell anava:

—May dirias que pensa ara 'l lleó gros. Pensa que de bona gana 's crosperia aquets tres capellans.

—T' equivocas, perque 'ls lleons no menjan sino carn d' ase—respoogué l' amich, ab naturalitat, posantli la ma a l' esquena.

—S' observa avuy una tendencia literaria en nostres pobles, que si pren volada matará nostre esperit religiós y patriotich: me referexo al sensualisme.

Los dexeibles d' Alfred de Musset y Rabelais, foren los portaveus del decadentisme civich de Fransa: ells representan a Catalunya la avansada espectival de la córrupció y del anarquisme.

La pau es la veu del ánima dels pobles, la primavera del esperit, la mare de la poesia.

Passavan «Boria avall» un home bastant vellet, acusat de lladre y com a tal con dempnat a la pena d' assots.

Entre la molta gent que vá acudir a presenciar lo suplici, hi hagué una dona que ab tota la bona fe d' aqueix mon al veure passar al reo, no poguí contenir

los impulsos de sa compassió y en exclamar:

—¡Pobre home! Sembla mentida que tenint tants anys, s' haja dedicat a un ofici tant dolent.

Y sentintho lo delinqüent va contestarli:

—Mestressa, no es que 'l ofici sia dolent! lo que hi há es que no volen que s' exercexi.

VARIETATS

LOS HORTS VEHINS

Entre 'l teu hort y un altre hort hi ha un marge de deu pams d' alt, paret que antes era llisa y que avuy llisa no es ja.
—¿Saps perque no es llisa, noya?
¿Ho diré? No, que ja ho saps.

En lo marge de que 't parlo hi han fet cincn ó sis forats perque servescan d' escala per veurer a l' altra part.
—¿Qui ha fet aquells clotets, noya?
¿Ho diré? No, que ja ho saps.

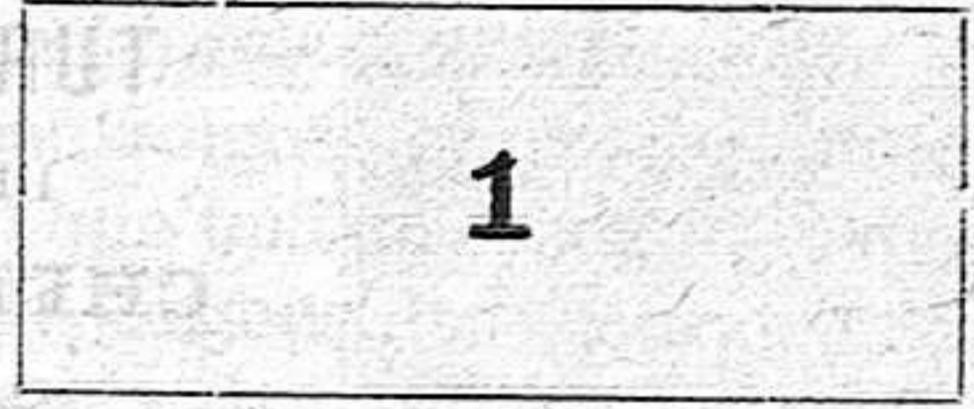
Passant ahi demati pel carrer de mes avall, vegi que per dal del marge una noya treya 'l cap.
—¿Qui seria aquella noya?
¿Ho diré? No, que ja ho saps.

No se si mirava 'ls arbres, ó las rosas, ó 'l sembrat, ó si contemplava al jove que llaurava mes avall.
—¿Saps lo que mirava, noya?
¿Ho diré? No, que ja ho saps?

Francesch Morera.

PASSA - TEMPS

JEROGLIFICH COMPRIMIT

XARADA RÁPIDA

La primera 'ns dona llum; la segona es un riu. Tot home no casat.

INTRINGULIS

A O A

Ab aquestas tres vocals y quatre consonants, formar lo nom de un carrer de Tortosa.

Les solucions al número próxim.

SOLUCIONS AL NUMERO ANTERIOR

Al jeroqlifich comprimit: *Encasillat.*

A la xarada rápida: *Canana.*

Al intringulis: *Ferrerias.*

A la fuga de consonants: *Els Segadors.*

Manel Toga Munt.

Tortosa, Juliol de 1901.

MORESO

GRAN

Botiga de calsat de totes classes

SABATES Y BOTINES D' ISTIU

Confecció esmerada pera 'ls que tenen los peus delicats.

Casa fundada l' any 1866.—Preus fixos.
Ventes al contat.

PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU.—TORTOSA

ARTHUR MESTRE

Gran surtit de Petaques, Paraygues, Pipes.
Parassols, Bastons, Colls, Punys, Mitjes, Mitjons.
Joguets, Puntilles, Brodats, Perfumeria.
Acordeons, Objectes pera regalos
y tota classe d' articles pera barbers.

GRAN SURTIT DE QUARTINES JAPONESSES
EN CARTÓ DE TOTES MIDES Y
VENTALLS DE TOTES CLASSES.
CORBATES, QUINCALLA, GUANTS, ETC.

Carrés d' En Carbó, 11 y 13 y Pescadors, 1
TORTOSA

LLIBRERÍA,
COMISSIONS Y REPRESENTACIONES

← DE →

D. Obdulio Rodriguez

Carré de Moncada, 1

TORTOSA

La Veu de Tortosa

SETMANARI REGIONALISTE

Publica grabats dels monuments més notables de la comarca
Preus de subscripció 6 pessetes al any (PAGO ANTICIPAT)

LA CHERTOLINA

XOCOLATE

Y
LLEGITIM
TURRÓ
DE
CHERTA

Joseph Ricart
CHERTA (Tarragona)

GRAN FÁBRICA
DE BEGUES GASEOSOS DE
ENRICH ZARAGOZA

Carré de S. Blay 11. Tortosa

PRODUCTES ELABORATS AB LO BICARBONAT DE SOSA PUR

Generos existents

Llimonades gaseoses, fetes ab lo bicarbonat de sosa pur, classe 1.^a
Id. id. fetes ab tots los altres sistemes, classe 2.^a
Zarparrilla de essencia pura, classe 1.^a
Id. id. id. 2.^a
Brea Munera ab essencia, classe 1.^a
Cervesa alemana tónica y de gran puresa.
Cerveses estrangeres de totes classes.
Se fabrica l' Amer-Picón: Absenta, Vitter, Vermouts etc. etc. y tota classe de begudes refrescants.

IMPRESMPTA DE

E. Cantero y Hernandez

IMPRESIONS PERA 'L COMERS: Factures; Cartes; Memorandums; Accions; Sobres; Próspectes; Lletres; Chéchs; Pagaré; Esqueles; Circulars; Notes de preus; Estats; Rebutis; Catálechs; Talonaris; Volants; Modelació pera oficines; etc., etc.
Impresions ab tinta de copia.

CROMOTIPOGRAFIES

Títuls honorífichs
Etiquetes de totes classes;
Invitacions;
Targetes;
Participacions de casament;
De naixement;
De primera Missa
De Professió Religiosa;
Recordatoris y tota classe de treballs fantasia.

Especialitat ab impresions artístiques sobre satí, papé japonés y pergami.

Vinyetes modernistes y characters gòtich del sigle xv

Varietat en clixés pera goigs y escapolaris.

Targetes visita desde una pesseta lo cent.

IMPRESIO DE OBRES DE TEXT: Periodichs; Revistes; Memories; Reglaments; Follets; Obres científiques y Literaries, etc., etc.

Esqueles defunció. — Impresos ab tinta blanca sobre papé negre ó cartolina.
Treballs artístichs á varies tintes. — Cromos pera felicitacions y Carnets pera festes y menús. — Impresió de targetes postals.

TIMBRES DE GOMA.—PLANXES DE FERRO ESMALTAT

Timbres de caoutchouc. — Tintes pera sellá. — Tampons, Caixes, Montures, etc. etc.

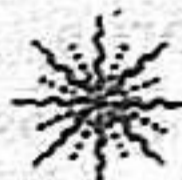
Carré de San Blay, 34. — Tortosa

Hipofcsfíts CLIMENT

marca

SALUT

Cura l' Anemia; Trisis, Debilitat; Desminjament y L'scrofulisme.

Demaneu l' aixarop marca SALUT, únich aprobat per la Real Academia de Medecina.

Farmacia Vergés, Carré de la Rosa
TORTOSA

FÁBRICA DE
OBRA REFRACTARIA DE
Joseph Cervera

Caputxins—Tortosa

Aquesta fábrica esta montada com totes les millors de Catalunya y Valencia, havent adquirit lo seu dueny

UNA GRAN PREMPSA

pera la fabricació de tota classe d' objectes de terra refractaria.